

בס"ד

זעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

ערש"ק

פר' פינחס

ה'תשפ"א

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל:

leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא פר' פינחס

קטנה, אות ברית הקדוש. פיון שפנחס קנא על ברית זו, נתוספה לו י' קטנה, סוד ברית זו. עד כאן דברי הזוה"ק.

ולחאיר הדברים יש לומר כי קנא לי גדולה של שם ה' מלמעלה, לכן הוסיף לו הקב"ה י' קטנה למטה. והם כנגד הנסים שנעשו לו פה בעולם התחתון.

ורבו הדיעות במספר הנסים שקרו לו. יש אומרים **ששה** נסים. יש אומרים **עשרה** נסים ויש אומרים **שנים עשר** נסים.

לאומר ששה נסים קרו לו, והיא דעת ר' יוחנן בסנהדרין פב: **וזה לשונו:** א"ר יוחנן **ששה נסים נעשו לו לפינחס,** [ומפורטים שם], יהיו **הששה** עם **ארבע** אותיות פנח"ס יחד מנין **עשרה**. והיא **היו"ד הקטנה, שהיא בגימטריה עשר.**

לאומר עשרה נסים קרו לו, היא דעת ר' אברהם אבן עזרא בסוף פרשת בלק **וזה לשונו:** יש דרך דרש שנעשו לי נסים לפינחס רק הכתוב לא הזכירם. **ועשרה** היא כנגד היו"ד הקטנה **עצמה.** שכן י' בגימטריה **עשרה.**

פינחס בן-אלעזר בן-אהרן הכהן.
(כה, יא)

פינחס.

לפי המסורה [ברב הנוסחים] נכתב פינחס בפסוק זה ב-י' קטנה. כזה:

פינחס

וכן העיד רבי יוסי על רבי פנחס בן יאיר שכך אמר:

[בוזה"ק ברעיא מהימנא: רי"ט]

אמר רבי יוסי, אדפנא דבהאי אתרא חמינא ליה לרבי פנחס בן יאיר, ונהו אמר קבי, (במדבר כ"ב) **פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, באת י' זעירא.**

ותרגומו: אמר רבי יוסי, נזפתיי שפמקום זה ראיתי את רבי פנחס בן יאיר, ונהו אמר קדי: **פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, באת י' קטנה.**

והמשיך ר' יוסי להאיר מדבריו של ר' פנחס בן יאיר על **פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן:**

בגין דתרין אלפיו ביתין רשימיו, אלפא ביתא דאתוון רבכון, ואלפא ביתא דאתוון זעירון. **אתוון רבכון, אינון בעלמא דאתי. ואתוון זעירון, אינון בעלמא תמאה.** י' זעירא, ברית קמיא קדישא. פיון דקמי פנחס על ברית דא, אטוסף ביה י' זעירא, רזא דברית דא.

ותרגומו: משום ששני א"ב רשומים - אלפא ביתא של אותיות גדולות, ואלפא ביתא של אותיות קטנות. **אותיות גדולות הן בעולם הבא, ואותיות קטנות הן בעולם התחתון.** י'

לעומקו של מקרא פר' פינחס

והשני הוא השם הק' נקם, כאומרו
בְּקִנְאוֹ אֶת-קִנְאֹתַי וכפירוש רש"י
(כה, ב') בנקמו את נקמתי.

והוא כנגד עשיית נקם בגויים מתוך
רחמים על ישראל, וכן כוונתו בק"ש
פרשה שניה כנגד שם י'הו"ה שהוא
שם רחמים, בפסוק "אני י'הו"ה"
(אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ
מצרים) וגו'.

ושניהם, נלך ונקם ישלימו את ה-י'
הקטנה למספר י"ב נסים שנעשו
לפינחס, כתרגום יונתן.

ועל דרך הדרש, יש לומר, שהיו"ד
הקטנה היא כנגד עשרה שבטים
שביזוהו לפינחס כמובא בגמרא
[סנהדרין פב:]: התחילו שבטים מבזין
אותו ראייתם בן פוטי זה שפיטם אבי
אמו עגלים לעבודת כוכבים והרג נשיא
שבט מישראל בא הכתוב ויחסו פינחס
בן אלעזר בן אהרן הכהן.

והינין בה, והלא י"ב שבטים הם,
אלא ודאי לא כל השבטים ביזוהו,
שהרי מנשה ואפרים לא יבזו את
פינחס, שהרי אמו של פינחס [או
אביו] מזרע יוסף אביהם.

יוצא איפוא שרק עשרה שבטים
ביזוהו, ועל כן הוסיף לו הכתוב י'
כנגד עשרה שבטים שביזוהו.

לאומר שנים-עשר נסים קרו לו,
והיא דעת יונתן בן עוזיאל בתרגום יונתן
בסוף פרשת בלק וזה לשונו: תְּרִיֶסְרֵי
נִסִּין אֲתַעְבִּידוּ לְפִינְחָס בְּזִמְן דְּעַל פְּתֵר
גְבָרָא בְרִי יִשְׂרָאֵל לְוַת מְדִינַיְתָא
[ומפורטים שם]. ולתרגומו תהיה היו"ד
הקטנה כנגד עשרה מהנסים
המפורטים שם, ועוד שני נסים כנגד
שתי אותיות המילוי של האות יו"ד,
שהם ו"ד. יחד י"ב נסים המורים על
יו"ד. היא ה-י' הקטנה.

ועל דרך הרמז והסוד, היו"ד יורה
על עשרה נסים ועוד שניים והם שני
מלאכי רחמים שנשלחו עם פינחס,
להשלים את מספר הנסים לשנים
עשר, וכתרגום יונתן בן עוזיאל, כנ"ל.
ושניהם משמות ע"ב היוצאים מג'
פסוקים של ויסע ויבא ויט שבפרשת
בשלח. (ע' לעומקו של מקרא שם).

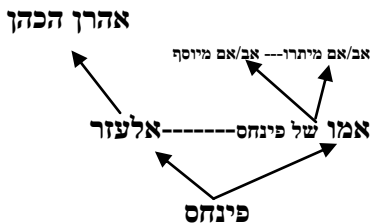
האחד הוא השם הק' נלך המופיע
בפרשתנו במילה לכן. לְכֹן אָמַר הַנְּבִי
נָתַן לִּי אֶת-בְּרִיתִי שְׁלֹום.

והוא כנגד נתינה עד בלי די, והוא
כנגד הנְבִי נָתַן לִי אֶת-בְּרִיתִי שְׁלֹום. וכן
כוונתו בק"ש בפרשה שניה כנגד
המילה וְנָתַתִּי (מטר ארצכם בעתו),
כמאמר הזוה"ק. [כמובא בפרשת
עקב].

לעומקו של מקרא פר' פינחס

בלבד, כי מנשה ואפרים שבאו מיוסף וכן בנימין אחי יוסף, ודאי לא יבזוהו שהרי זה כמבזים את עצמם.

וליתר ביאור **ייחוסו של פינחס**: מובא במסכת סוטה [מג.] תנא לא לחנם הלך פינחס למלחמה אלא ליפרע דין אבי אמו שנאמר {בראשית לז-לו} והמדנים מכרו אותו אל מצרים וגו'. למימרא דפינחס מיוסף אתי? והא כתיב {שמות ו-כה} ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה מאי לאו דאתי מיתרו שפיטם עגלים לעבודת כוכבים?! לא, מיוסף שפיטט ביצרו! והלא שבטים מבזין אותו ראייתם בן פוטי זה בן שפיטם אבי אמו עגלים לעבודת כוכבים יהרוג נשיא מיישראל?! אלא אי אבוה דאימיה מיוסף - אימיה דאימיה מיתרו. ואי אימיה דאימיה מיוסף - אבוה דאימיה מיתרו. דייקא נמי דכתיב: **מבנות פוטיאל - תרי משמע שמע מינה**. כזה:

ונכתבה י' קטנה. כנגד מה שנתמעטו מהבזיון שני השבטים מנשה ואפרים, והשבטים המבזים עמדו על עשרה היא האות י'.

או פֶּלֶף לדרך זו, שגם בנימין אחי יוסף לא ביזוהו, והיוד תהיה איפוא כנגד עשרה **אחים**, פרט ליוסף ובנימין שלא ביזוהו, שכן פינחס משבט יוסף הגיע מצד אמו.

ועל דרך הצה, פינחס שהקטין את עצמו כנגד ביזוי י' השבטים, או כנגד י' האחים, ועל עצמו **לא חס**, ניתנה לו ה"ו"ד הקטנה כאות שהקטין עצמו לפניהם. וככל שאדם **יקטין** עצמו כ"ו"ד הקטנה, כן **יגדלו** ניסיו.

ונרמז בשמו פינ-חס. על שם ש-י' ביזוהו ב**פני** עצמו והוא על עצמו לא

חס. ולכן נקרא **פינחס**.

וכן תרמוז ה-י הקטנה על הבזיון שביזוהו:

וכך אמרו: הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו [יתרו] עגלים לעבודת אלילים, והרג נשיא שבט. ועוד שביזוהו שבא **מיוסף** שפטט ביצרו. יוצא איפוא שהמבזים הם **עשרה**

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ובשימת לב יש לעיין כיצד הגיעו המבזים לבזות את יתרו שייתר פרשה בתורה של עשרת הדברות:

וכמובא בלעומקו של מקרא בפרשת יתרו [שמות יח, יב'] על הפסוק וַיִּקַּח יְתֵרוֹ חֲתָן מֹשֶׁה עִלָּה וַיִּזְבְּחִים לְאֱלֹהִים שׂוֹאֵל הַרְמַב"ן, כיצד הקריב עִלָּה וַיִּזְבְּחִים לְאֱלֹהִים, וככה לא ימצא בכל הקרבנות שבתורת כהנים, וכדמפרש ואזיל בויקרא א, ט': שלא נזכר בַּצְּוֹאוֹת של הקרבנות לא אֵל ולא אֱלֹהִים אלא אֱשָׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה, כי הכונה לה' לבדו תהיה, לא יכוין המקריב ולא יעלה במחשבתו רק לשם המיוחד.

ובזוהר חדש נתנו טעם מדוע בקרבנות לא נאמר אלהים אלא רק השם המיוחד י'הו'ה':

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בֵּא וְרֵאָה כִּמָּה חֲשֵׁשׁ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ הַגְּדוֹל שֶׁהוּא יְהוָה, כִּי זֶהוּ שְׁמוֹ מְמֹשׁ. אֲבָל שֵׁם אֱלֹהִים, מְשַׁתָּף הוּא עַל יְתֵר הַנִּבְרָאִים. הַמְלֵאכִים נִקְרָאִים אֱלֹהִים. בְּנֵי אָדָם נִקְרָאוּ אֱלֹהִים. הַדִּיּוּגִים נִקְרָאוּ אֱלֹהִים.

ויש לשאול, לכאורה הביזוי אינו מובן. שהרי יתרו חמיו של משה רבנו גר צדק הוא ואין מזכירין לו עוונותיו הראשונים. ואדרבה ייחוס גדול הוא לפינחס, מה גם שהיה בין יועציו של פרעה ודבר טוב על ישראל ולימד עליהם זכות לא להשליכם ליאור. ועתה מודה הוא "עתה ידעתי כי גדול ה' וכו'". ובית דינו של משה רבנו גיירו. ומה יש למבזים להזכירו על ע"ז.

וכן יש לשאול על מה ביזוהו לפינחס שבא מיוסף שפטפט ביצרו, הרי סוף סוף יוסף ניצח בפטפוט זה עם הייצר הרע ולא עשה דבר ועוד אמר שלא יחטא לאלקים! והרי הוא כגבור הכובש את יצרו! ומה היה בדעתם של המבזים.

ויש לומר כי זה דרכם כסל למו של המבזים שמוציאים דברים מהקשרם כדי לטפול ולהעליל ולבזות בלשון הרע שלהם בלי ללמוד ממעשי המרגלים, והנעלבין ואינן עולבין כפינחס עליהם הכתוב אומר כצאת השמש בגבורתו. שיוצאת החמה מתוך המחשך ומאירה באור יקרות.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

והם, **המבזים** הוציאו הדברים מהקשרם והעלילו על יתרו שפיטם עגלים לע"ז, **שָׁנְאָמֶר**, (שמות כב) **זִבַּח לְאֱלֹהִים יִתְּרָם בְּלִמְתִּי לַה' לְבָדוּ**. ודרשו הלשון **פּוֹטִיאל** מלשון **פּוֹטוּם** עגלים.

עד כאן המבזים ליתרו.

והמבזים ליוסף הצדיק שפטטט ביצרו, דרשו הלשון **פּוֹטִיאל** מלשון **פּוֹטוּט**, שפטטט ביצרו. כלומר נלחם עמו והתוכח עמו מדוע לא לעבור העבירה. והמבזים החשיבו פטוטט זה לגנאי, כאילו היה לו ליוסף איזו מחשבת עבירה ח"ו. והוציאו הדברים מהקשרם, **כי כן דרכם של צדיקים לגעור ביצר הרע שלהם ובשטן לבל ישטינם**, וכמובא במחזור ימים נוראים בתפילת השליח ציבור "הנני העני ממעש" **"ותגער בשטן לבל ישטינני"**, והוא על דרך הפסוק [זכריה ג, א-ב] **וַיִּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד לְפָנַי מְלֹאֵף ה' וַיְהַשְׁטֵן עִמָּד עַל יְמִינִי לְשִׁטְנוֹ: וַיֹּאמֶר ה' אֶל הַשָּׁטָן יִגְעַר ה' בְּךָ הַשָּׁטָן וגו'.** ואמרו במסכת סוכה [נב.] **כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו**, ומי לנו גדול כיוסף הצדיק, והם המבזים באו אל הצדיק בטענה שמפטטט ביצרו לגעור בשטן לבל ישטיננו, כאילו אין זה גדולתו

ועל פן חשש המקום על כבוד שמו. תדע לך, **כל המקריב קרבנו וזבחו לשם זה הנקרא אֱלֹהִים**, חייב מיתה. **שָׁנְאָמֶר**, (שמות כב) **זִבַּח לְאֱלֹהִים יִתְּרָם בְּלִמְתִּי לַה' לְבָדוּ**. בשביל שהוא שם משותף, **וְאִין אָנוּ יוֹדְעִים אִם הוּא זִבַּח לְמַלְאָכִים**, או **לְבָנֵי אָדָם**, או **לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא**. ועל פן אָמְרָה הַתּוֹרָה, **זִבַּח לְאֱלֹהִים יִתְּרָם בְּלִמְתִּי לַה' לְבָדוּ**, כלומר, **שִׁזְכִּיר שֵׁם יְהו"ה לְבָדוּ**. ולפיכך נֶאֱמַר בְּקַרְבָּנוֹת, (ויקרא כב) **וְכִי תִזְבְּחוּ זִבַּח תּוֹדָה לַה'**, וְכֵן בְּשִׁלְמִים, וְכֵן בְּעוֹלָה, וְלֹא נֶאֱמַר לְאֱלֹהִים אֲלֵא לַה' מִמֶּשׁ.

ומתריך הרמב"ן, בעבור שיתרו עדיין לא ידע ה'.

ואע"פ שלפשוטו של מקרא זבַּח לְאֱלֹהִים יִתְּרָם זה הזבוח לע"ז, כפירוש רש"י שם, הרי הזוהר חדש דורש פסוק זה **להבדיל, שאפילו להקב"ה אסור להקריב לשם אלקים**, כי אם לה' לשם הוי"ה לבדו.

ואולי יש לומר שלא ידע יתרו החילוק שחילקה התורה בין יהו"ה לאלקים.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

(תהלים קו) וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס וַיִּפְלֵל. בְּגִין
לְאַנְּנָא עַל־יְהוָה דְּיִשְׁרָאֵל.

ותהיה המילה וַיִּפְלֵל בפירושו של
פלילים. שעשה דין ברשעים.

ולפי זה, ה' קטנה היא כנגד ה'
שביצחק, על שם שהיתה גבורתו של
פינחס **יונקת** מגבורת יצחק. ומכיון
שיצחק הוא כנגד **ספירת הגבורה**,
ניתנה לפינחס הכהונה שהיא כנגד
ספירת החסד, ככתוב תומיך ואוריך
לאיש **חסידיך**, למתק את הגבורות
בחסדים.

ועוד יש לומר בְּרָזָא דיצחק כנ"ל
בוזה"ק, שהוא **רזא דתפילה דגבורות**,
שנאמר בו ויצא יצחק לשוח בשדה, כן
נאמר בפינחס וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס וַיִּפְלֵל
והוא מלשון פלילין ודינים דתקיפין.

ובאותה העת של דקירת שניהם, לא
היתה שהות לפינחס להתפלל, אלא
לעשות מעשה. ולכן ה-י' קטנה,
שהיה בה רק **מעשה ללא תפילה**.
ואע"פ כן עלה מעשהו אל היו"ד
העליונה שבכסא הכבוד, כתפילה
העולה למעלה אל יו"ד דאצילות
בכתר עליון.

אלא ח"ו ביזויו, שנצרך לגעור בו. ולא
ידעו הסוד כי זה הוא גדולתו.

ואשר על כן ייחסו הכתוב לפינחס
לקנות כהונתו בקנאתו כדרך קניין
שרשי אבותיו הצדיקים שקנאו לשם
ה' ובראשם אהרן הכהן שמקנא היה
לה' בדרך השלום.

ועוד יש לשאול, מאחר ונסים
גדולים היו שם, כשקנא פינחס קנאת
ה', היה צריך לכאורה לכתוב במסורה
י' גדולה. ומדוע תהיה י' קטנה. ויש
לומר על שם שאין הקב"ה שיש
במפלתן של רשעים. וכפי שהיה
במפלתן של המצרים בים שלכן לא
נתן למלאכי השרת לומר שירה.

ועל פי הסוד, ה' הקטנה היא כנגד
עשר ספירות שבהן נעשו הנסים
לפינחס, ועל שם שכביכול **צמצם**
הקב"ה עצמו בגילוי העשר ספירות,
נכתבת ה' בקטן.

ועוד יש לומר על פי הסוד, כמבואר
בוזהר הק' (פרשת פינחס, דף רל"ו)
שפינחס הוא בסוד **יצחק**. וזה לשונו:
תא תזי, פינחס קאים קמי דינא תקיפא
דיצחק, וסתים פרצה, בגין פד אשלים
לגבי פינחס רזא דיצחק. דכתוב,

לעומקו של מקרא פר' פינחס

(לא,יד). וַיִּקְצָף הוא סדר הא-ב פצק
למפרע: ק-צ-ף, שהחזיר על ידי
הקצף שקצף עליהם את תגבורת הַפֶּן.
פֶּן חֶס. פֶּן יהיה חֶס על עוברי
עבירה. לכן נקרא פינחס. שבעזרת
הי' משמו של הקב"ה יתגבר הַפֶּן על
הַפֶּן.

**פִּינְחָס בֶּן-אֶלְעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן
הַשֵּׁיב אֶת-חַמְתֵּי מַעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל
בְּקִנְיָאן אֶת-קִנְיָתֵי בְּתוּכֶם וְלֹא-
כִלִּיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָתֵי:**

פירש ר' אברהם אבן עזרא: בְּקִנְיָאן.
קל הנו"ן להקל על הלשון והטעם כי
הוא קָנָא פְּקוּנָא וכתוב [על השם] כי
הוא אֵל קָנָא בע"ז. ולולי הוא [פינחס]
שְׁקָנָא הייתי מכלה כל ישראל בְּדָבָר
בקנאתי.

ובשימת לב לפירושו:

קל הנו"ן כלומר ללא דגש. בְּקִנְיָאן.
להקל על הלשון.

והוינן בה מדוע יקל על הלשון. שיאמר

בלשון כבד בְּקִנְיָאן, עם דגש בנו"ן. וכן
יש לשאול מה פירוש להקל על

ועל דרך הצח יאמר אל תקרי פינחס
אלא פֶּן חֶס. שלכך ניתנה לו היו"ד
הקטנה ליתן לו סיעתא דשמיא פֶּן
יהיה חֶס על עוברי עבירה.

ועוד על דרך הצח, שבסוד ה"פ",
היא הַפִּי"ת. שהלֶכֶן שבתוך הפ' נראה
כבי"ת. כזה: פ. ובסוד הדברים יקרא

ללא יוד פנחס בֶּן חֶס. אשר בהנקמו מן
העוברי עבירה ולא חֶס עליהם,
במעשה זה הוא בֶּן-חֶס. הוא בן החס
על כבוד אביו שבשמים. ופנחס הוא
אליהו ואליהו בגימטרי' בן. ולכן לו
ולאליהו ראוי לקנאות לשם השם,
להינקם מאויביו. או תאמר עם יוד
פינחס בין-חֶס, על שם שהבין הַפֶּן
בהלכה זו, שהבועל ארמית קנאים
פוגעים בו. והוא הנקרא בין - חס.
שהבין על מי יחוס ועל מי לא יחוס.

ומה שבמלחמת מדין (בפרשת מטות),
חֶס פינחס על הבריות, והביאן חיים,
שֶׁם היתה תגבורת הַפֶּן על הַפֶּן. ולכן
קצף עליהם משה, כדי להחזיר
תגבורת הַפֶּן על הַפֶּן.

ולכא מילתא דלא רמיזי
באורייתא, שכן נרמזו הדברים
באומרו וַיִּקְצָף מִשָּׁה עַל פְּקוּנֵי הַתָּהִל

לעומקו של מקרא פר' פינחס

על הלשון כוונתו מקל על לשון
הפורענות שלא תבוא.

הלשון. כביכול יש קושי באומרו עם
דגש בְּקִנְיָאוֹ.

ועוד יש לומר כי ג' קנאויות יש כאן.
והם כנגד ע"ז ש"ד וג"ע. שבעבור ג'
עבירות אלו, והיו חייבים כליה
למקום, וקנאתו המשולשת מנעה
מלכלותם, על ידי שהקל בעונשם
בקלות לשון הנו"ן באומרו בְּקִנְיָאוֹ
בקל.

ולעומקו של מקרא ובשימת לב, נקט
הרב אבן עזרא בצחות הלשון ובלשון
נופל על לשון, כבר באומרו: קל
הנו"ן להקל, כי הוא קנא קִנְיָאוֹ.
ואשר על כן, על זה הדרך יובנו
דבריו: שבקנאו בנו"ן קלה, הקל על
עונשם של בני"י, שנאמר וְלֹא-כִלְיֹתִי
אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָאֹתַי.

דרשת

הנני נתן לו את-בריתי

שְׁלוֹם

(כה, יב')

שְׁלוֹם במסורה נכתב בואו קטיעא.
ומביא בעל הטורים בלשון ראשון:
שלים כתיב, והוא וי"ו קטיעא כשהוא
שלם. ד"א מתנה שלמה אני נותן לו,
י' מתנות במקדש י' במדינה (כי יו"ד
במילוי גימטרי' כ').

ומהו להקל על הלשון, כאומרו בְּקִנְיָאוֹ
אֶת-קִנְיָאֹתַי וְלֹא-כִלְיֹתִי בְּקִנְיָאֹתַי.
שבִּלְשׁוֹן זֹאת הֵקל מֵעַל בְּנֵי אֶת
קנאת ה'.

שפינחס הקל בקנאותו את קנאת ה'.
לכן הנון קל שְׁהֵקֵל. וזה שפירש האבן
עזרא: קל הנון להקל על הלשון. קל
הנון בפינחס בְּקִנְיָאוֹ ללא דגש בנון,
להקל על הלשון של אֵל קִנְיָא שכתוב
בפעל כבד עם דגש.

ועוד מובא בבעל הטורים ו' קטיעא
כי פינחס הוא אליהו וכן אליה כתיב
חסר וי"ו ויעקוב מלא ו' שנטל ו'
מאליהו למשכון עד שיבא עם המשיח

ועל דרך הצח, כן מצינו בתרגום
יונתן: פִּנְחָס קִנְיָאָה פִּר אֶלְעֶזֶר פִּר
אֶהֱרֹן פִּהְנָא. והרי קִנְיָאָה פִּר פִּהְנָא
גם הוא לשון נופל על לשון הוא. ומקל

לעומקו של מקרא פר' פינחס

הוא ספק, לכן ספק אם יבוא, ובערב שבת בודאי לא יבוא שלא להטריח את ישראל.

או פלף לדרך זו, שהו' קטיעא יורה על כך שביום ו' ודאי לא יבוא, כדי לא להטריח את בניו בערב שבת.

ועל דרך הדרש, כמובא לעיל, שאין הקב"ה עֹשֶׂה במפלת הרשעים ולכן נקטעה הו' של השלום.

ועל דרך הסוד, לפי היש אומרים אמו של פינחס באה מיוסף ויוסף הוא ספירת היסוד. ונאמר [משלי ב, ג'] פִּי אֵם לְבִינָה תִקְרָא, ובינה היא מצד הגבורות, ובמדרש רבה במדבר נשא פרשה י' מובא, אל תקרא אֵם אלא אֵם. כי אֵם לבינה תקרא, שממנה נולדות הגבורות עד היסוד.

ולפי היש אומרים [כנ"ל] אמו של פינחס באה מיתרו. ויתרו מצד האהבה כנאמר ואהבתם את הגר, והוא יסוד החסד, ומשפיעה החסדים עד היסוד. ואשר על כן האות ו' שביסוד כלולה גם מן החסדים וגם מן הגבורות, והיא הנקרא תפארת.

וספירת היסוד סימנה ו'. ומאחר וניתנה ה-ו' לאליהו ומאליהו ליעקב

ויגאל את בניו וזהו יגל יעקב ישמה ישראל ישמה אותיות משיח שישמה לימות המשיח ויחזור הוי"ו ויהא אליהו שלם. עכ"ל.

ובדיוק בדבריו נראה כוונתו כי וא' קטיעא תורה על שלימות, ואשר על כן תורה על כך שנתן מתנה שלימה לפינחס.

ויש לעיין, הרי קטיעא לכאורה תורה על היפך השלימות. ומדוע יוציא הכתוב שלימות על ידי קטיעא.

ויש לומר על דרך הפשט, כבעל הטורים שעל ידי הקטיעא נקרא שְׁלִיָּם. ואם לא היה קטיעא, לא היינו יודעים לדרוש שלימות, אלא היה נשאר פְּרִיְתֵי שְׁלוֹם כפשוטו.

ועל דרך הרמז יאמר, שהו' קטיעא בא לרמוז על חמש פעמים שניתנה הו' של אליהו ליעקב. כאומר עד ו' פעמים ולא עד בכלל. והיינו ה' פעמים. ומדוע יתן הו' ה' פעמים, והלא בחד סגי, יש לומר כי ירמוז על ה' ימים בשבוע שודאי יבוא אליהו לבשר על גאולת בניו. כי בשבת שבו הדין של תחומים מעל עשרה טפחים

לעומקו של מקרא פר' פינחס

מעטה יובן מדוע הו' אצל פינחס היא גם **שלימא וגם קטיעא**.

קטיעא, כי היא ו' של **היסוד** אשר עדיין איננה מגעת עד **התפארת**, עד שאליהו יתְּנֶה ליעקב.

שלימא, כי היא **עתידה** להינתן ליעקב להיות ו' התפארת, עד הכתר העליון.

ועוד, יבואר על ידי הנ"ל מדוע הו' ניתנה **חמש** פעמים ליעקב. כי מן המלכות עד התפארת הם **חמש** ספירות. ומן התפארת עד הכתר הן **חמש** ספירות. ומכיון **שיעקב** הוא גם **בתפארת** וגם **בכתר העליון**, שכן שם חקוקה דמותו, הן אותן **החמש פעמים** שניתנה לו על ידי אליהו, שנאמר עליו **פינחס הוא אליהו**.

היוצא מכל הנ"ל שאותה ו' קטיעא שאצל פינחס, היא ו' **שלימא** שאצל יעקב אבינו.

ולעומקו של מקרא יש לומר שהיא היא סולם יעקב המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

כנ"ל, ה-ו' תשרת גם את יעקב שהוא ספירת **התפארת**. ומאחר ודיוקנו של יעקב חקוק **בכסא הכבוד**, תגיע הו' עד כסא הכבוד.

נמצא, איפוא, שהו' **תעלה מן היסוד** דרך **התפארת עד הכתר העליון**, למזג ולמתק הגבורות **בחסדים הנשפעים מלעילא לתתא**.

וכן מובא בספר **שערי אורה** של ר' יוסף ג'יקיטליא, ושעל ספרו העיד האר"י הק' שהוא השער לכל עניני הסוד.

ובספרו הוא מצייר את השתלשלות הספירות על פי שם **י'ה'ו'ה'** כזה:

לעומקו של מקרא פר' פינחס

וַהֲוִינָן בָּהּ, מדוע יקראו ליעקב בעל הקורה.

ולעומקו של מקרא יש לומר שהם הם הדברים. שה-ר' שקבל יעקב מאליהו כמשכון שיבוא לגאול את בניו, אותה הו' שמתארכת ועולה מן היסוד עד המרכבה, היא היא הקורה, הבריה התיכון של כל הספירות, ולכן נקרא יעקב בעל הקורה.

ועל דרך הצח, זה שפירש רש"י קורת הבנין. הוא בנין עם ישראל, אם באים לטלטלה ממקום למקום, היינו לכל אורך הגלויות, יבוא בעל הקורה לתתה בבנין, הוא בנין הגאולה והבית השלישי, יכנס ויאחז בעובי הקורה של ה-ר' שניתנה לו על ידי אליהו, הוא המשכון שיבוא לגאול את בניו. כי הוא הבריה התיכון של המשכון שנתמשכון פעמים בעוונות, ועתה העת להשרות בו השכינה בבנין ביהמ"ק בב"א.

עוד יובן על פי הנ"ל מדוע פינחס הנועד לקנא לשם השם, אין ראוי ליתן לו את וא"ו שלימתא היא ו' הרחמים, כי לא יוכל לקנאות קנאת השם. לכן אצל פינחס הוא

ואשר על כן, נאמר הנני נתן לו את בְּרִיתִי שְׁלוֹם, כי שְׁלוֹם הוא וא"ו היסוד. וכן בסיום תפילת העמידה, בברכת "המברך את עמו ישראל בשלום", שם ה' מנוקד ב"שורוק" כזה: יְהוָה וְיֵהוּוָה, שהוא וא"ו היסוד.

והוא תיקון לוא"ו קטיעא, כי וא"ו זה עולה עד רום החולם הנכסף שבקוצו של יו"ד בראש הספירות, מקום הרחמים של אהיה אשר אהיה, הוא מקום האצילות.

ועל פי זה יבואר לעומקו של מקרא מאמר חז"ל בברכות סד עמ' א': ואמר רבי אבין הלוי מאי דכתיב {תהילים כ-ב} יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב, ושואלת הגמרא אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק? מכאן לבעל הקורה שיכנס [שיאחז] בעוביה של קורה.

ופירש רש"י במקום: שיאחז בעובי הקורה. אם בא לטלטלה ממקום למקום לתתה בבנין, כלומר יעקב שכל הבנים שלו וטרה בגידולם יבקש עליהם רחמים.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

בביאור גדר הקנס ומחילתו
על הפסוק
הִנְנִי נֹתֵן לְךָ אֶת-בְּרִיתִי שְׁלוֹם

מבאר אוה"ח הק':

עוד יתבאר הכתוב על פי דבריהם ז"ל (זבחים קא:) שאמרו כי קודם מעשה זמרי לא נתכהן פינחס לפי שהיה מצוי ולא נמשח ואחר שעשה קנאתו היתה לו הכהונה.

הנה יש באופן זה ב' דרכים, א' הוא דרך **מחילה**, והב' דרך **מתנה**, דרך **מחילה** הוא שימחול לו ה' הקנס שקנסו שלא נמשח בזמן משיחת הכהנים,

ודרך **מתנה** הוא שיתן לו הכהונה מחדש כדרך שנתנה לאהרן הגם שאביו ואחיו לא היו כהנים,

וכפי הדין יש הפרש בין אם יהיה הדבר דרך **מחילה** לדרך **נתינה**,

דרך **מחילה אינה צריכה קנין** ודרך **מתנה צריכה קנין**. וכל עוד שלא קנו מידו לא זכה המקבל במתנה אלא במה שכבר הגיעו:

אליהו מלאך הברית, יש וא"ו קטיעא. כדי שיוכל לנקום נקמת ה' בראויים להינקם, **שהפגם שלהם הוא פגם היסוד**.

ואשר על כן נפרע מפוגמי ברית היסוד על ידי **רַמַח**, גימטרי' אברהם, הנפרע ממי שמפר בריתו, הוא ה**רַמַח**, הוא ו' **היסוד**.

ועוד על דרך הסוד, שפינחס הוא אליהו מלאך הברית, המחזיק רומח בידו היא סכין המילה והו' קטיעא היא הערלה שיש לקטוע אותה על מנת שיהיה האדם **שלם**, ושתהיה עמו מאת ה' ברית שלים ברית שלימה. ולכן מקנא הוא קנאת ה' ממי שמפר בריתו.

ועוד על דרך הצח, ו' היא ו' החיבור. לכן אצל פינחס ה-ו' קטיעא, שאין חיבור לרשעים, וכן אין המשך לחרון אף והמגפה. ואילו אצל יעקב תיקרא ו' החיבור, ו' שלימתא, כי גאולה אחת מצטרפת לשניה עד הגאולה השלימה.

ועוד, שְׁתוּרָה הו' על צְפִיָּה מתמשכת שיבוא אליהו לגאול את בניו. וכאמרו: ויגאל ויגאל ויגאל וכו' עד שתחזינה עינינו עת היינו כחולמים.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

עניין הקנס והמחילה

ולעומקו של מקרא יש לומר שרצה לקנסו לפינחס על אשר יצא טרם זמנו מבטן אמו, ואשר על כן לא נתכהן עם אהרן ובניו.

וכל כך על מה ולמה נזדרזו לצאת, כמובא במסכת נדה שהיה לומד כל התורה כולה בבטן אמו, וכשהגיע להלכה הבועל ארמית קנאים פוגעים בו, אמר מתי יבוא לידי ואקיימנה.

וכמובא בשער הכוונות, דרושי העמידה דרוש ב': וזה לשונו: והנה בזמן קטנותו היה גופו [של הַעֹבֵר במעי אמו] קצר וקטן כדמיון ו' זעירא בלתי ראש וכאשר הגדיל נגדל גופו יותר ונעשה כדמיון צורת ו' גדולה עם ראש. והנה ראש הו' היא בחינת יוד קטנה כי צורת אות ו' היא יוד קטנה על ו'.

ועל דרך הצח, האות ו' תרמוז לרמח שלקח בידו לדקור את שניהם, ויהיה ראש הו' כיו"ד קטנה, הם עשרה נסים שיקרו לו ברמח זה.

עוד יש בדרך מתנה ב' רעות מה שאין כן אם תהיה דרך מחילה,

כי בדרך מחילה אם ימחול לו על הקנס ויחזור לכהונת אהרן אף הוא בטלו המעוררים על כהונתו כדרך שבטלו על כהונת אהרן שממנו בא,

מה שאין כן בדרך מתנה שישנם למעוררים עליו כדרך שהיו על אהרן בתחילה, ומה גם שהיה להם שנאה עמו לסיבת הריגת הנשיא וכו',

ב' שבדרך מתנה יש מקום לומר שהדבר חידוש ואין לך בו אלא חידושו, מה שאין כן אם יהיה בדרך מחילה וחזור לכהונת אהרן שחוזר הדבר לשורשו וצאצאיו כמותו,

נמצאת אומר כי בג' דרכים דרך המחילה הוא הנאות מדרך המתנה, א' שאין צריך קנין. ב' שאין לחוש למעוררים. ג' שתהיה נמשכת לו וליוצאי חלציו: עד כאן לשונו.

ועדיין סתם דבריו ולא הוברר מה הוא הקנס ומה היא המחילה. ויש לברר ענין הקנס והמחילה

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ועל ידי תיקון שרש העבירות יכול היה לקבל מחילה על הקנס להיות הכהן הגדול.

אלא שבזה היה מתכהן ע"י הקב"ה, ואילו לפני הקב"ה עלתה במחשבה לעשותו כהן על פי מעשיו דווקא. ובכך לקבל את כהונתו בדרך של מתנה ולא בדרך של מחילה.

ואשר על כן ממשיך אוה"ה הק' לבאר כהונתו בדרך מתנה: וזה לשונו:

והנה האדון ה' נראה בעיניו ברוך הוא לרומם מעלת פינחס לעשות הדבר בדרך מתנה שיהיה כהן מצדו ולא מצד הענף שבא ממנו לתפארת לו, והוא אומרו הנני נותן לו בדרך מתנה, ותקן אלהי עולם כל הג' דברים שיש בהם פקפוק כשיהיה דרך מתנה כמו שאמרנו, כנגד מה שאמרנו מתנה צריכה קנין אמר לכן לשון שבועה, וכנגד חשש המעוררים אמר הנני נותן לו את בריתי שלום, וכנגד מיחוש שאין הדבר אלא לפינחס וחידוש הוא אמר והיתה לו ולזרעו

וכבר מבטן אמו ראה שנועד לתפקידו, ויצא טרם זמנו בבחינת מתי יבוא לידי ואקיימנה.

ועל אשר יצא טרם זמנו נקנס לא להיות כהן, ואשר על כן ניסה אותו הקב"ה בהלכה זו, שרק כאשר יקיימנה, יתכהן. וזו היא גם המחילה האמורה בעניין.

ועוד יש לומר שרצה למהר ולתקן שְׁרָשָׁם של יתרו ויוסף. שכן אמרו מאי ויקח אלעזר מבנות פוטיאל לו לאשה.

מבנות יתרו שפיטם עגלים לע"ז, ומבנות יוסף שפטפט ביצרו.

כלומר אמו היתה מנצר ליתרו ויוסף. אם אמו מיתרו ואבי אמו מיוסף או להיפך, כנ"ל.

ובאשר כן ביזוהו השבטים. שכן יש במשמע של יתרו נגיעה בע"ז, ויש במשמע של פטפוטי היצר של נגיעה בג"ע. ועל ידי שפרכת דם זמרי על פי ההלכה בא לתקן שרשן של ג' עבירות חמורות בעם ישראל, ע"ז ג"ע וש"ד.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ולעומקו של מקרא יש לומר כמאן דאמר בהגדה של פסח חיב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. וחובה זו על דור ראשון כעל דור אחרון. לכן אמר הכתוב היצאים מארץ מצרים.

ולעומקו של מקרא, יש לומר, כמובא ברש"י (במדבר א, א), מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה. ובא הכתוב לומר שחיבתן בסוף מ' שנה היתה באותה דרגה ועוצמה כחיבתן בתחילת מ' שנה. לכן כתוב היצאים מארץ מצרים.

הוא-דתן ואבירם וגו' אשר הוצו וגו' בהצאתם על-ה'. (כו, י').
האזה"ח הק' דייק מכאן שדתן ואבירם היו עיקר המחלוקת, באשר הם הציתו את האש.

ולפי זה ניתן להאמר כי מה שפירש רש"י אוי לרשע [קרח] ואוי לשכנו [דתן ואבירם], הוא לאו דוקא, ויכול להתפרש גם בהיפוך. אוי לרשע [דתן ואבירם] ואוי לשכנו [קרח], שכן דתן

אחריו וגו' שמתנה זו נתקיימה ביזו בשבועה מפי הבורא שתהיה לו לשלום ולזרעו ואחריו כהונת עולם, וכבר העירותיך בב' ובג' מקומות שהכהונה היא נפש הנקראת כן במקום הנשמות, והבטיח ה' את פינחס כי ישתלשל בזרעו ענף זה הקדוש הנקרא כהונה, והוא סוד אומרו כהונת עולם.

תחת אשר קנא לאלקיו. (כה, יג')
אשר קנא לי, הוה ליה למימר. אלא כאומרו, על כן בחרתי בו לכהן, תחת אשר בחר בי לאלקיו.

מבן עשרים שנה ומעלה פאשר צוה ה' את משה ובני ישראל היצאים מארץ מצרים (כו, ד').

היצאים מארץ מצרים. שואל אזה"ח הק' והרי היה זה בסוף ארבעים שנה, ואין אלו אותם היוצאים ממצרים. ותירץ שעלה מניינם למנין היוצאים וגו' ולא למטה מהם.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

לומר לך, כשם שהנבלעים והנשרפים
היו לְגַס, כך בני קרח היו לְגַס.

וטעם הטיפחא במילה וַיִּקְהָיו תוכיח.
שהיא כעין הפסקה קלה, ואינה בהכרח
נדרשת עם שלאחריו. ובזה נותנת פתח
לחבר את המילה לְגַס עם שלאחריו.
כאומר: **לְגַס וּבְנֵי-קֶרַח לֹא-מָתוּ.**

ולעומקו של מקרא יאמר שלכן
נאמר בהם **ובני קרח לא מתו.**
שרשעים **בחייהם קרויים מתים**, כי
גדול עוונם מנשוא. אך בני קרח **לא**
נחשבו מתים בחייהם, כי רק חטאו
אך לא החטיאו את הרבים. ולכן
נתקבלה תשובתם.

ועוד יש לומר בזה, שלכן אמר
הכתוב וַיִּקְהָיו לְגַס **המתנוסס לאות**
ולמופת. שְׂפַחַת הַתְּשׁוּבָה הוא כח נסי.
שקבלם הקב"ה בתשובה, ומתחתיות
פי שחת קבלם לשורר בפיהם על
הדוכן ולקדש שם שמים ברבים.

ואבירם הם **אֲשֶׁר הָצִי** [את קרח]
על-מִשָּׁה וְעַל-אַהֲרֹן.

ובני קרח לא מתו. (כו, יא).

יש לעיין מדוע יספר הכתוב על בני
קרח בעוד הכתוב מדבר על שבט
ראובן. וי"ל על פי מה שהזכיר הכתוב
לגבי דתן ואבירם "אשר הִצִּי על משה
ועל אהרון בעדת קרח, **בְּהִצַּתָּם** על ה'.
הִצִּי בְּהִצַּתָּם. ואוה"ח הק' דייק מכאן
שחטאו והחטיאו. וחוטא ומחטיא הם
מהדברים המעכבים את התשובה.
(רמב"ם הלכות תשובה פ"ד). ובני
קרח לא מתו **כי לא החטיאו.** לכן זכו
לחזור בתשובה. **ואשר על כן** הזכיר
את בני קרח בבני ראובן, לומר שזה
לעומת זה עשה אלקים. שאותם לא
קבל בתשובה ואת בני קרח קבל.

ועל דרך הצח, יתקשר פסוק זה עם
שלפניו. **וּתְפַחַח הָאָרֶץ אֶת-פִּיהָ**
וּתְבַלַּע אֹתָם וְאֶת-קֶרַח וגו' וַיִּקְהָיו
לְגַס: **ובני קרח לא-מתו.** שהמלים
וַיִּקְהָיו לְגַס משרתות **למעלה ולמטה,**
את הפסוק הקודם ואת שלאחריו.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ובהקדים דבריהם ז"ל (תיקונים י') כי כללות נשמות ישראל הם מכסא כבודו יתברך אשר יקרא **היכל קדשו** ו**יתכנה בשם אדנ"י**, וכפי מה שקדם לנו מאנשי אמת (טוש"ע או"ח סי' ה') כי יתחייב כל המוציא מפיו הזכרת השם לכוין לאותיות המוזכרות בפיו והנעלמות במחשבה, המוזכרות שם אדנ"י, והנעלמות שם הוי"ה, גם יכוין לשילוב האותיות שהוא סוד ה' בהיכל קדשו (תהלים יא).

הסבר:

י-ה-ו-ה = השם

א-ד-נ-י = היכל קדשו

ולקיים ה' בהיכל קדשו משתלבות אותיות י-ה-ו-ה בתוך אותיות א-ד-נ-י

כזה: י-א-ה-ד-ו-נ-ה-י

ומעתה בהשתלב ב' שמות יעמדו יחד ב' אותיות ה' י' ה' א' קודם ליו"ד,

יאהדונהי

והם האותיות הנרשמות במשפחות בית ישראל התנוכי הפלואי שקודמת ה"א ליו"ד שהם אותיות חותם ה' בהיכל קדשו ויבנה משניהם שם י"ה הרמוז במאמר שבטי יה. עכ"ל.

דרשת

התנוכי הפלואי

תנוף משפחת התנוכי לפלוא
משפחת הפלואי (כו,ה)

מפרש רש"י, לפי שהיו האומות מבזין אותם, ואומרים, מה אלו מתייחסין על שבטיהם, סבורין הן שלא שלטו המצריים באמותיהם, וגו', לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם, ה"א מצד זה ויו"ד מצד זה שנאמר התנוכי הפלואי.

וברש"י שם: אבל בימנה לא הוצרך לומר משפחת הימני, [אלא משפחת הימנה] לפי ששם השם קבוע בו, ימנה יו"ד בראש וה"א בסוף. לכן כתוב בני אשר למשפחתם לימנה משפחת הימנה.

ושואל האוה"ח הק': [לגבי שאר משפחות השבטים וכגון התנוכי הפלואי]. וראיתי לתת טעם למה נקבע בהם השם שלא כסדרו ה"א בתחלה ויו"ד בסוף.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

התוספת בהם כנגד **יאהדונהי**,
התוספת בימנה היא כנגד השם הק'
שיש לכוונו בעניית **אמן על הקדיש**,
כמובא בתיקונים, והוא **אידהנויה**.
והוא גם כנגד ה' בהיכל קדשו, אלא
שהיכל קדשו מקדים.

וכביכול ההיכל מקדים את הבאים
לתוכו להתפלל. ולכן בשם יאהדונהי
הוי"ה קודם לאדנות שהוא היכל
קדשו. **ואילו באידהנויה**, היכל קדשו
מקדים להבאים כזה:

אידהנויה

וירמזון אֵלֶיךָ מְלִיאָה למה שאמרו
חז"ל, **שהקב"ה מצוי בביה"כ**.
כאומרם ז"ל [ברכות ו.]: אמר רבין
בר רב אדא אמר רבי יצחק: מנין
שהקדוש ברוך הוא מצוי בבית
הכנסת? שנאמר [תהילים פב א]: **אֲלֹהִים**
נִצָּב בְּעֵדַת אֵל.

ובאים עדת אל ומתקבצים בבית
הכנסת **להגידי קדיש**, ולענות **אמן**
יהא שמיה רבא מברך, לקדש שם
שמים ברבים. והיינו שנקרא **ימנה** על
שם הימנותא, שהוא פירוש **אמן**

ולביאור **דברי קודשו**, י"ל, שהיה
צריך לכאורה להיות **יו"ד בהתחלה**
וה"א בסוף לפי סדר כתיבת השם,
(כגון יחנוכה, יפלואה).

ומתריך על דרך כתיבת שם השם
י'הו"ה בשילוב עם א'ד'נ'י בסוד ה'
בהיכל קדשו. השם **א'ד'נ'י** הוא
הנקרא היכל קדשו, והשם י'הו"ה
נמצא בו ומשתלב בו, וכך הוא
בשילוב הויה ואדנות כנ"ל:
יאהדונהי. יוצא איפוא שבשתי
האותיות האחרונות של השם
המשולב, האות ה"א באה לפני האות
יו"ד, כזה: **י א ה ד ו נ ה י**

וזה העדות על השבטים, ה' לפני ו-י אחרי:
הַחֲנֻכִּי הַפְּלִאִי.

ומעתה, תחזור השאלה לגבי **מִשְׁפַּחַת**
הַיְמָנָה. מדוע יגרע חלקם לא להיקרא
אחר שם ה' **בשילוב אדנות** כהארזת אור
החיים הק': ומה גרע חלקם שיש להם י
בתחילה וה' בסוף: **ימנה**

ולעומקו של **מקרא יש לומר** שלא
רק שלא נגרע חלקם אלא אף שפר
חלקם, כי בעוד שבשאר השבטים

לעומקו של מקרא פר' פינחס

כביכול שלא יקרא שהולכים מעולם הזה אל העולם הבא, שהרי יוד כנגד עוה"ב נמצא אצלם בתחילה, והאות ה"א כנגד עוה"ז נמצא אצלם לבסוף.

ויש לומר, כנ"ל, שמרוב צדיקותם, נקרא עליהם **שם עוה"ב כבר בחייהם בעולם הזה**. שכן רמוזה בשמם האמונה, כנ"ל: הימנותא.

ועוד, שרמוז בשמם הפסוק: (במדבר, כג, י') **מִי מִנְהָ עֶפְרַיִם יַעֲקֹב וּמִסִּפְרָאֵת-רַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל. : מִי מִנְהָ הוּא רִמְזוּ לְשִׁמְשֵׁם מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה**. והמילה **מִי** תרמוז לקב"ה. וכאומר (דברים ה, כו') **מִי-יִתֵּן וְהָיָה לְבַבְכֶם זֶה לִקְדָּם לְיִרְאַה אֶתִּי וְלִשְׁמֹר אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי כָּל-הַיָּמִים**. כאן הכתיב הקב"ה **על עצמו** מי הוא הנותן. כמו כן בעניינינו: **מִי מִנְהָ עֶפְרַיִם יַעֲקֹב וגו'**, רק הקב"ה הוא יכול למנות וכו'.

ואשר על כן יעידו מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה על הקב"ה באומרם **מִי מִנְהָ** ויעיד כנגדם הקב"ה עליהם, על מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה, עולמך תראה בחיידך. עוה"ז שלכם יעיד על העולם הבא הצפון אצלכם ולכם מטבע ברייתכם. לכן מ' תרמוז על 40 יום ליצירת הולד, שכבר מיצירתו מובטח להם י-ה.

ואמונה. ולכן **ימנה** יש בו אות י בתחילה ואות ה בסוף כשם השם הק' **אידיהנויה** המכוון כנגד אמירת הקדיש שסוף אותיותיו כסדר כתיבת השם: יה.

הסבר נוסף בענין הַתְּנַכְּי הַפְּלִאִי

י מ נ ה

על פי מה שדרשו על הפסוק **כִּי בָּיָה ה' צוֹר עוֹלָמִים** (ישעיהו כו, ד'), שהקב"ה צר את העולמים **בָּיָה**, ב'י ובה', את העולם הזה יצר באות ה', ואת העולם הבא באות י'. (מנחות כט). ואין לך יחוס גדול מזה שכל משפחה ומשפחה יעיד עליה הקב"ה **ויעידו עליה העולמות**, עולם הזה ועולם הבא.

ואשר על כן העיד הכתוב עליהם תחילה **את העולם הזה באות ה"א**, ולבסוף **את העולם הבא באות יו"ד**, כזה: **הַתְּנַכְּי הַפְּלִאִי**, לרמוז שבני ישראל הולכים מחיל אל חיל, **מעוה"ז אל העוה"ב**. וכן לרמוז מתן שכרם של צדיקים **לעתיד לבא**, ע"י האות יו"ד שהיא לבסוף.

ולפי הסבר זה תחזור השאלה על מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה: מדוע יגרע חלקם

לעומקו של מקרא פר' פינחס

בְּנֵי זְבוּלֹן לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְסֶרֶד
מִשְׁפַּחַת הַסֶּרֶדִי לְאֵלוֹן מִשְׁפַּחַת
הָאֵלֹנִי לְיַחְזָאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְזָאֵלִי:
(כו,כו')

ועי' אוה"ה הק' שדרש רק את
שמותיהם של **סֶרֶד וְאֵלוֹן** ואת של
יַחְזָאֵל לא דרש. **סֶרֶד**
על שם שסדרו מזונותיהם של
יששכר, **לְאֵלוֹן** על שם חוזק, שמחזק
ידי הלומדים. ו**יַחְזָאֵל** לא דרש.

ולעומקו של מקרא ניתן אם כן
לפרש את מה שהשמיט אור החיים
הק': **ועל כן יאמר, יַחְזָאֵל**, חלקהו
לשתי מלים. **יַחְזָאֵל**. **שע"י תמיכתו**
בת"ח, מְיַחֵל לְאֵל, ולו נאה לְיַחֵל.

או פֶּלֶף לדרך זו, שהוא לשון **נחלה**,
(והנו"ן תיפול כהרגלה) ויהיה פירושו
שיתחזאל נוחל נחלת א-ל, על ידי
תמיכתו בלומדי התורה.

בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְיַחְזָאֵל
מִשְׁפַּחַת הַיַּחְזָאֵלִי לְגוֹנֵי מִשְׁפַּחַת
הַגּוֹנֵי. לְיַצָּר מִשְׁפַּחַת הַיַּצָּרִי
לְשִׁלֵּם מִשְׁפַּחַת הַשְּׁלֵמִי. (כו,מח')

מימנה. מ-ימנה. האות י' מעידה על
העולם הבא שלהם מראשית יצירתם,
והאות ה"א המעידה על עוה"ז בסופם,
וכפי מה שבירכו התלמידים זה לזה:
[ברכות יז.]. עולמך תראה בחיידך,
ופירש רש"י שם: כל צרכיך תמצא.
ולכן אותיות **מן** בתווך. כזה: **ימנה**.
שבזכות האמונה נותן להם השם כל
צרכם. שבעולמם הזה כבר זוכים
לעולמם, לעולם הזה ולעולם הבא.

ויש ליתן טעם מה זכו שבט ימנה
לכל הטובה הזאת, שיהיה עולם הבא
חקוק בהם כבר בתחילת יצירתם
ועולמם יראו בחייהם ותמצא להם
פרנסתם תמיד כמון. ובשים לב מאין
באו, מאשר: **בְּנֵי אֲשֶׁר לְמִשְׁפַּחְתֶּם**
לְיַמְנָה מִשְׁפַּחַת הַיַּמְנָה, ואשר נאמר בו
בברכת יעקב [בראשית מט,כ:]: **מְאֲשֶׁר**
שְׁמֵנָה לְחֶמּוֹ וְהוּא יִתֵּן מְעַדְנֵי מֶלֶךְ.
שאף על פי ששמנה לחמו יהיה כל
חפצו חפצי שמים ליתן מעדני מלך,
מעדנים של תפילה ולימוד תורה
וחידושי תורה למלך העולם. ולכן
מספק להם כל צרכם. ורמוז שם ימנה
בפסוק: **שמנה יתן מעדני מלך**.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

**אַלֶּה מְשֻׁפָּחֹת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם
שְׁנַיִם וְחַמְשִׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מְאוֹת.
(כו, לד')**

**על דרך הרמז, ירמוז הפסוק על אליהו
הנביא אליהו הגלעדי אליהו התשבי,
שיבוא באלף השביעי עם משיח בן דוד
להושיענו ולגאלנו.**

**שכן אליהו מתושבי גלעד היה
ומהמיושבים שבהם. כמובא בתוספות
תענית ג,א' ואשר על כן נקרא התשבי.**

**ונאמר (במדבר לב, מ') ויתן משה
את-הגלעד למקור בן-מנשה וישב
בה. ואשר על כן נקרא הגלעדי.**

**ואליהו בגימטרי' ב"ן. שמספרו
שנים וחמישים. זה שאמר הכתוב
שנים וחמשים אלף. ותוספת השבע
מאות לרמז לנו שיבוא באלף
השביעי. ונרמז דוקא בשבע המאות,
לומר לנו שאם נזכה יחיש גאלתנו
בב"א.**

**על דרך הצח והרמז, ירמזו שמותם
לענין מלחמת היצר. ודווקא בבני
נפתלי ירמזם הכתוב, שביותר צריך
להיזהר משליטת היצר בעת החיפזון.
ונפתלי אילה שלוחה, ולכן צריך
להיזהר ביצר ביותר.**

**יחצאל וגוני סמוכים זה לזה לרמז
שאם האדם הוא רק חציו לאל, הרי
זה מגונה. ואם הכניע את יצרו הרי זה
שלם את חלקו לגבוה, והוא האדם
השלם.**

**ולכן נסמכו יצר ושלם. וכולם
בנפתלי שנאמר בו נפתולי אלקים
נפתלתי. שזה תוקף עבודת האדם
בעולמו להילחם תדיר ביצר הרע, עד
אשר מתקיים בו גם-יכלתי. ככתוב
(בראשית ל, ח) נפתולי אלקים נפתלתי
עם-אחתי גם-יכלתי ותקרא שמו
נפתלי.**

**ונפתולים הוא גם לשון תפילה וגם
לשון התפתלות. שצריך את שניהם
במלחמת היצר. וגם אם צריך להתגנות
לשם כך, שנאמר לגוני, סוף הכבוד
לבוא כאשר מתקיים בו גם-יכלתי.**

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ישכחו שם את שם השם, ולכן קראוהו
שמי-דע.

וְחָפַר מִשְׁפַּחַת הַחֲפָרִי. שֹׁחֵפֵר בָּאָרֶץ
ישראל נחלה, על שם לחפור את
הארץ באו, וחפרו פניו עת פרסמו
הכתוב לבנו צלפחד שהיה מקושש או
שהיה מן המעפילים, וגנותו זה שבחו
שלא היה באלה שמאסו בארץ חמדה.
לכן מושבו בארץ חמדה. וקרא לבנו
בשם **צלפחד** על שם מה שאמר כלב
"וְאַתֶּם אֵל-תִּירָאוּ אֶת-עַם הָאָרֶץ כִּי
לְחַמְנוּ הֵם סֹר צֵלַם מֵעֲלֵיהֶם וְה' אֶתְּנֵנוּ
אֶל-תִּירָאָם". וצלפחד הוא נוטריקון
צל-לא-פחד. ו"לא" ישרת למעלה
ולמטה, לא צל לא פחד. **לכן למאן**
דאמר היה מהמעפילים **שלא חשש**
לעלות באהבתו לארץ אשר אהבה זו
קלקלה את השורה.

וְצִלְפָּחֵד בֶּן חֲפָר לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים
כִּי אִם בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת צִלְפָּחֵד
מִחֲלָה וְנִעְמָה חֲגֵלָה מִלֶּכָּה וְתַרְצִיָּה:
(כו, לג')

וְצִלְפָּחֵד קרא לבנותיו על שם
האהבה לארץ אשר השריש בו חפר

אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד אֵינְעוֹר מִשְׁפַּחַת
הָאֵינְעוֹרִי (כו, ל')

על דרך הצח ידרשו שמותיהם
של בני גלעד:

אֵינְעוֹר. על שם שקבל נחלתו
בגלעד, וכל הדר בחוץ לארץ כמי
שאין לו אלוה ולכן נקרא אי עזר,
כביכול שאין לו מי שעוזרו.

לְחֶלֶק מִשְׁפַּחַת הַחֲלֻקִי. על שם שקבל
נחלתו בארץ ונקרא חלק על שם כי
חלק ה' עמו, חלקי בארץ החיים, לכן
חלק חלקו בארץ.

וְאַשְׁרֵיאל מִשְׁפַּחַת הָאֲשֻׁרָאִי.
אשֵׁרֵיאל על שם אסרי-אל, שנחל
נחלתו בחו"ל, כביכול אסר הקב"ה
עצמו אתו לומר עמו אנכי בצרה
בחו"ל.

וְשֹׁכֵם מִשְׁפַּחַת הַשֹּׁכְמִי. שכם נחלתו
בארץ ישראל על שם שיוסף קבור
בשכם,

וְשִׁמְיָדָע מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְיָדָעִי. שמידע
נחל נחלתו בחו"ל נקרא כך כדי שלא

לעומקו של מקרא פר' פינחס

**וּתְקַרְבְּנָה בְּנוֹת צִלְפַּחַד בֶּן חֶפְרָ בֶּן
גִּלְעָד בֶּן מְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת
מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף.**

ברש"י מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף למה נאמר,
והלא כבר נאמר **בֶּן מְנַשֶּׁה**, אלא לומר
לך, **יוסף חבב את הארץ**, שנאמר
והעליתם את עצמותי וגו' (בראשית נ,
כה), **ובנותיו חבבו את הארץ**,
שנאמר תנה לנו אחוזה, וללמדך **שהיו
כולם צדיקים**, שכל מי שמעשיו
ומעשה אבותיו סתומים, ופרט לך
הכתוב באחד מהם ליחסו לשבח, הרי
זה **צדיק בן צדיק. וגו'.**

ואם כן, יוצא איפוא, לפירש"י שבנות
צלפחד בנות צדיק הן. והרי פרטה לך
התורה שאמרו בנותיו **פִּי בְּהָטְאוּ מַת**,
ועוד שהביא רש"י דעת ר"ע שמקושש
היה, ודעת ר"ש שמהמעפילים היה,
ומה הוא זה שפירש כאן צדיק בן
צדיק.

ולעומקו של מקרא יש לומר
שכוונתו בזה שהיו צדיקות בנות **יוסף
הצדיק**, בדילוג על צלפחד. ולכן פירט
לך הכתוב **לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף.**

אביו. וצלפחד השריש אהבת ארץ
ישראל זו בלב בנותיו עד שהתיצבו
לפני משה ואמרו **לָמָּה יִגְרַע שֵׁם-**
**אֲבֵינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן
תְּנֶה-לָנוּ אַחֲזָה בְּתוֹךְ אֶתְּי אֲבֵינוּ.**
ומה שהאבה קלקלה את השורה
במעפילים, תקנו בנותיו את השורה
בתבעם תן לנו נחלה.

**ואשר על כן ידרשו שמותן על
דרך הצח:**

מְחֻלָּה על שם שמחל הקב"ה על עון
המרגלים.

וְנֵעָה על שם שיפסיקו לנוע במדבר
ויגיעו לארץ חמדה.

חֲגֻלָּה על שם שיפסיקו לחוג במדבר
ויגיעו לחוג חגיהם בארץ חג-לה, חג
לה'.

מְלֻכָּה על שם שבארץ תגלה מלכותו
ונקראה בתו על שם המלוכה מלכה.

וּתְרַצָּה על שם הארץ, אז **תְּרִץ** הארץ
את שבתותיה. ואמרו במדרש
שנקראת ארץ על שם שמתרצית
לקב"ה. ולכן תבעו כולם תנה לנו
אחוזה.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ויש ליתן טעם מדוע **הישווה** הכתוב את שתי הלשונות בשני ענינים השונים **לכאורה** זה מזה, לומר **לְמָה יִגְרַע לְמָה נִגְרַע**.

וַיִּרְאֶה לְמַעַן בפירושו של רש"י בשני המקומות שגם בטמאים לנפש וגם בבנות צלפחד **היה ראוי שיכתב** הענין על ידי משה, אלא **שזכו אלו שיכתב על ידם**. וזה **שאמרו לְמָה יִגְרַע לְמָה נִגְרַע**. למה **תגרע זכותנו שיכתב העניין על ידינו**.

ומה היא הזכות זו זכות של יוסף **שדבקה בהם**, וכפי שפירש רש"י כנ"ל **שיוסף חבב את הארץ**, שנאמר והעליתם את עצמותי וגו' (בראשית ג, כה), **ובנותיו חבבו את הארץ**, שנאמר תנה לנו אחוזה.

ולמאן דאמר בגמרא (סוכה כה.) אותם אנשים מי היו **נושאי ארונו של יוסף** היו דברי ר' יוסי הגלילי, לכן הושוו לבנות צלפחד, לומר **לְמָה יִגְרַע**.

ועל דרך הצח, מצינו ביוסף לשון דומה ל**יִגְרַע וּנְגַרַע**, שנאמר בו:

וכדברי רש"י שיוסף חבב את הארץ, שנאמר והעליתם את עצמותי וגו' (בראשית ג, כה), **ובנותיו חבבו את הארץ**, שנאמר תנה לנו אחוזה. ולא כצלפחד שבחטאו מת.

או כְּלֵךְ לדרך זו, שבדבר זה היה צלפחד צדיק שגם הוא חיבב את הארץ ולכן רצה להעפיל אליה אפילו שלא ברשות שהאהבה מקלקלת את השורה.

ועוד אפשר לומר שבחטאו מת ומיתתו היא כפרתו ומת בתשובה שלימה ולכן שפיר נקראות צדיק בן צדיק.

לְמָה יִגְרַע שֵׁם אָבִינוּ מִתּוֹךְ מְשֻׁפָּחָתוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶן תְּנָה לָנוּ אַחֲזָה בְּתוֹךְ אַחֵי אָבִינוּ. (כז, ד')

כאן נאמר לְמָה יִגְרַע. ובטמאים לנפש אדם לגבי קרבן פסח נאמר (במדבר ט, ז) **לְמָה נִגְרַע** לבלתי הקרב את-קרבן ה' בְּמַעַדוֹ.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ועל דרך הצצה, שהיו צריכות לומר למה נגרע. ומתוך שהקטינו עצמן,

ואמרו למה יגרע זכו לנון גדולה על ידי משה רבנו שנאמר ויקרב משה את משפטן.

היא אותה הנון שויתרו עליה בתחילה, וקבלוה לבסוף. וכן זו הנו"ן שויתרו עליה בתחילת התיבה, (יגרע במקום נגרע) וקבלוה לבסוף בסוף התיבה שנאמר משפטן.

ועוד בענין ויקרב משה את משפטן לפני ה'. ובראש המסגרים היה משפט שמו"תן וכנ"ל שבשמותן רמוזה חיבתן לארץ. אשר על כן מגיעה להן נחלתן. והנון הגדולה תוכיח, שהיו חמש וגדולות בחשיבותן.

שכן האות ן בגימטריה קטנה חמש. והיה צריך לומר משפטה, משפטה של הנחלה, משפטה של ההלכה. אלא רצה הכתוב לומר משפטה של כל אחת ואחת הן משפטן.

ויגער-בו אביו ויאמר לו מה הקלום הזה אשר חלמת.

מכה גערה זו היה יוסף נוח לאחיו עד יום מותו, ומכה זה היו צאצאיו וכן כל הנסמכים אליו, דבקים במקום ב"ה ובמצוותיו.

ואשר על כן נאמר גם בבנות צלפחד וגם בטמאים לנפש אדם, למה יגרע למה נגרע.

ויקרב משה את-משפטן לפני ה' (כו,ה')

משפטן נכתב במסורה בנון גדולה. ויש ליתן טעם בדבר.

ושמא יש לומר, על דרך המוסר, מכיון שאמרו כנ"ל למה יגרע שם אביו ורצו לנפוחו לתלות בו הזכות של הפרשה, לכן המתפלל על חבריו נענה תחילה ומשה הסב את הזכות עליהן. לכן נאמר ויקרב משה את-

משפטן לפני ה'.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ולמאן דאמר מן המעפילים היה גם אפשר לומר כי בחיבתו המקלקלת את השורה כאן היה טמון תיקונו, שכן בנות צלפחד דוברות. ומה שהן דוברות זה מן הדיבורים של צלפחד אביהן **שדבר טוב על הארץ**, וכאומרם ז"ל [סוכה נו:]: שותא דינוקא בשוקא דאבוה או דאימיה. מה שינוקא יאמר בשוקא שמע מאביו או מאמו. **ודבריהן היו תיקונו.**

הר הַעֲבָרִים הוא הר נבו

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל הַר הַעֲבָרִים הַזֶּה וגו'. (כז, יב')

פירש ר' אברהם אבן עזרא הר הַעֲבָרִים הר נבו. ויש ליתן את הדעת מדוע נקרא כך הר העברים.

על דרך הפשט יש להבין שממנו אפשר לעבור לארץ ישראל. ואמנם על כן חשב משה שהותר נדרו כמבואר ברש"י, וכאילו כתוב כאן הר הַמְעַבְרִים. וכן פרש הרמב"ן. מפני

ועוד בענין צלפחד. מובא בס' הק' וכן מובא בסדר הדורות, למ"ד צלפחד מקושש עצים בשבת היה ולכן נתגלגל בגינה של ר' יהודה החסיד שנפרץ גדרה, ובטח בה' לשמרה, וגדל עץ צלף אחד לתקן הפירצה בגינתו. וכמובא במסכת שבת קנ: וכאומרו **צלפ-חד** ועל ידי כך לא נפרצה גדר הגינה ולא נפרץ גדר השבת וזה הוא תיקונו של צלפחד. [סדר הדורות ב"א תפ"ח].

ולעומקו של מקרא ועל דרך המוסר, יש לומר שסוד הענין שצלפחד לא היה בחטא המרגלים הוא שמשה שלח את המרגלים לראות היש בה עץ אם אין. ופירש רש"י היש בה אדם המגן עליהם כעץ. והמרגלים חטאו בזה ואמרו אפס כי עז העם וזה פריה. שאין מי שמגן עליהם ואין בהם עץ שיגן וזה פריה יוכיח שכשם שפירותיה משונים כן העם משונה וכו'.

וצלפחד קבל על עצמו לא לקבל דבריהם. ולכן זכה להיות צלף חד להיות האיש שמגן עליה כעץ. כי מי שמגן על פרצת השבת מגן על הארץ כולה ועל יושביה.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ואתו כל נשמות ישראל הקשורות ואחוזות בו ובתורתו. ואשר על כן הוא גם מלשון נבוא. כאמרו [תהלים קלב, ז'] **נְבוֹאָה לְמַשְׁפְּנוֹתָיו נִשְׁמָחָה לְקֹדֶם רַגְלָיו**: נבואה למשכן העליון להשתחוות להדום רגליו הוא בית המקדש שלמעלה המכוון כנגד בית המקדש שלמטה. ונקרא הר העברים לשון רבים שכל נשמות עם ישראל האחודות וקשורות בנשמת משה רבנו עוברים יחד אתו להיכלות עליונים.

ועוד י"ל, על פי התרגום, שעברים הוא שם **לגבולות**. והרי נגזר על משה רבנו **לא** להכנס לארץ, אך על ידי כך שבקשו בני גד ובני ראובן את **נבו** והתרגום קורא לו **בית קבורתא דמשה**, על ידי כך זכה משה רבנו להיות **קבור בתחום ארץ ישראל**. לכן נקרא עברים, שהוא מכיל את **מעברי** הגבול של הארץ.

ועוד י"ל על דרך הרמז, שלכן נקרא הר העברים הר נבו. אמנם היה זה שם של עבודה זרה שהיתה שם, אך היו הערים **מוסבות שם**, ששינו שמם מעבודה זרה, ולכן הוסב שמה להר העברים. ומדוע לא שינו את **נבו** ל**נבוא**. ואז היה נקרא המקום על שם

שהוא על **מעברות הירדן** ומשם יעברו אל ארץ כנען.

והכלי יקר פרש על פי רש"י לפי שנאמר למעלה והעברתם את נחלתו לבתו, שלכך נאמר והעברתם ללמדך שכל מי שאינו מניח בן ליורשו הקב"ה מלא עליו עֲבָרָה, ובכך תירץ גם מדוע נסמכה פרשה זו להעברת נחלה.

ולעומקו של מקרא יש לומר על דרך הצה, שלכן קרא לו הר נבו והר העברים, שנבו הוא מלשון נבואה וראוי נביא כמשה להיטמן בו, **והעברים** גם לשון נבואה הוא שְׂדָבָר ה' עובר דרך הנביא לומר לעם את דברי ה'!

ולא נקרא הר **הלמעברים**, כי משה **לא יעבור** בו לארץ ישראל. משום מי מריבה. ולכן נשמטה האות "מ" של **מי מריבה** מהמעברים ונשאר הר העברים.

ועוד י"ל, על שם שעל ידי מקום מנוחתו **בנבו** הרי הוא **כמעביר את נבואתו** ליהושע.

ועוד י"ל, על דרך הסוד, שמכאן **תעבור** נשמת משה לעולם הנשמות.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ועל דרך המוסר והצחצח יאמר, שיראה האדם תמיד לצנן את יצר המריבה, ועל ידי כך תהיה אש האמונה יוקדת בו כבצאן קדשים.

**בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ תְהִיָּה לָכֶם
וּגּוֹ' וְהִקְרַבְתֶּם עֲלֶיהָ וּגּוֹ' פֶּר אֶחָד
אֵיל אֶחָד.** (כט, לה-לו')

ובמדרש רבי תנחומא (יז), למדה תורה דרך ארץ, שמי שיש לו אכסנאי, יום ראשון מאכילו פטומות, למחר מאכילו דגים, למחר מאכילו בשר בהמה, למחר מאכילו קטניות, למחר מאכילו ירק, פוחת והולך כפרי החג.

והוינון בה, מה דרך ארץ יש כאן שהולך ופוחת מהכנסת אורחים. וי"ל דדרך ארץ הוא לא כלפי האורח, אלא כלפי הקב"ה. שלא יהיה בשר ודם מכובד יותר מן הקב"ה.

שפון, מה קרבנות לה' הולכים ופוחתים, אף מה שמכבדים את האורח יהיה הולך ופוחת. וא"ת והרי גדולה

הנבואה של משה, אלא שאמר לו הקב"ה "כִּי מִנְגִד תִּקְרָא אֶת הָאָרֶץ וְשִׁמָּה לֹא תִבּוֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל" ואם היה מסב שם המקום לנבוא היה זה לעג לרש שאמר לו ושמה לא תבוא. לכן הסב שמו להר העברים. שאמנם עברה העברה אך לא תמה הגזירה של שמה לא תעבור. ולכן כתוב נבו ולא נבוא כי עד כאן תבוא עד פי יבא שילה ולו יקהת עצמים, הוא מלך המשיח [כפירוש הרמב"ן שם], ועמו תבוא יחדיו, עם אלף, וכאומר לו הקב"ה למשה ואז יהיה נבוא עם אלף עם אלופו של עולם. לומר נבואה יחדיו. ואז נבואה ותעבור.

**כְּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי בְּמִדְבַר צֶן
בְּמַרְיֵבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישְׁנִי בַמַּיִם
לְעִינֵיהֶם הֵם מִי מַרְיֵבַת קִדְשׁ
מִדְבַר צֶן:** (כז, יד')

במדרש צן, מדבר צן: פעמים באותו פסוק למה לי. ויש לומר צן מלשון צינור. שהמריבה ציננה את התלהבותה של העדה, במקום אשר היתה יכולה להיות יוקדת אש האמונה.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

הפעם **השביעית** בפסוק, כנגד מכה **שביעית** באלף **השביעי**, בעת מלחמת גוג ומגוג, מכה ניצחת, לרומם ולפאר עמו ישראל. **ולכן** נסמכה בו המילה **לְבַד, בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד,** כנגד עם **לְבַדד** ישכון. **ובגויים** ההולכים ופוחתים כנגד השבעים פרים שבסוכות, **לא יתחשב.**

ובזה נעץ **תחילת** הפרשה **בסופה** ו**סופה** **בתחילתה**, לומר לך: כשם שהאיש **הַמְּכָה הֶכָּה** על ידי **פינחס**, כן **יָכַם אליהו** לרשעי האומות עד גוג ומגוג בסוף יומיא.

ועוד על דרך הצח, יש לומר שיש כאן **שש** פעמים מ' **סופית** ברציפות. ללמד על **ששה** סדרים בתורה **שבעל פה,** שמתחילים באות מ"מ מאימתי ומסתיימים באות מ"מ ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. **שזכות** הקרבנות **תעמוד** לבני ישראל **שלא** תשכח תורה מישראל.

ושמא יש לומר דלכן סיים ענין הקרבנות בפסוק **"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה"**, שיש בפסוק האחרון **אחת עשרה תיבות,** **חמש** כנגד חמישה חומשי תורה **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,** **ועוד שש** כנגד ששה סדרי משנה **כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה.**

הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה, יש לומר שזה כאשר **שניהם, השכינה והאורה באים כאחד.** אבל כל אחד בפני עצמו אדרבה נלמד הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה. מה כאן הולך ופוחת אף כאן הולך ופוחת. וזו היא דרך ארץ האמורה בענין. דרך ארץ כלפי הקב"ה. שהולך ופוחת מבשר ודם כדי שיהא מוסיף והולך בעבודת השם.

ועל דרך המוסר יראה האדם עצמו כאורה לפני האלקים, ויפחת מעצמו כדי להוסיף בקדושת בוראו.

**אֵלֶּה תַעֲשׂוּ לֵה' בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד
מִנְדְּרֵיכֶם וְנִדְבַתֵיכֶם לְעַלְתֵיכֶם
וּלְמִנְחַתֵיכֶם וּלְגִסְפֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם.**
(כט,לט')

על דרך הרמז, סיים הפרשה **בשש** פעמים **סיומת של**.....**יְכֶם** בקרבנות **ברציפות,** **מִנְדְּרֵיכֶם וְנִדְבַתֵיכֶם לְעַלְתֵיכֶם וּלְמִנְחַתֵיכֶם וּלְגִסְפֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם.** לומר לך שעל ידי זה **יָכַם** לעובדי כוכבים **שש** מכות בעבור **ששת** אלפים שנה שלא משכו ידיהם מעבודה זרה, מכה רבה ורצופה. ועוד.....**יְכֶם** אחד של **בְּמוֹעֲדֵיכֶם** והוא

לעומקו של מקרא פר' פינחס

כהמה ס' ריבוא שהיו בדורו של משה לאחד, והמלך אשר ישים ה' עליהם לא **ישתוו** ברצונם אליו זולת האיש משה שאמרו ז"ל (תיקונים ט) שהיה שורש כל הנשמות של דור המדבר בסוד אומרו (ישעי' סג) משה עמו, ועיין מה שכתבתי בפסוק (לעיל י"א י"ב) האנכי הריתי וגו', וזו היתה סיבה שהפקיד והנפקדים נמזגו לגדר **ההשתוות** וכל אחד היה לו כלבבו: עכ"ל.

הקדמה להסבר דבריו של אור החיים הק'

בגדר הנשתווין

בהקדים לביאורו יאמר כי אוה"ח הק' יצר כאן מילה חדשה הנקראת **נשתווין**. והיא מורכבת משתי מילים: **נשתווה ונשתנה**. **השווה והשונה**. והמיזוג בין הנשתנה והנשתווה יקרא **נשתווין**.

והוא המיזוג בין הנצחי והחולף, בין המשפיע והמושפע בין הבורא והנברא. היא ההתאמה היחסית וההתמזגות בין הכוחות השונים, וכמו בבריאה, כן באדם עצמו, שהוא עולם קטן. בהתמזגות הזורמת שבין השכל והרגש בין השכל והרצון. כאשר השכל מושפע משכל אלקי שכל של תורה הוא הנקרא רצונו של מקום, ובין ההגיון האנושי המונע על ידי הרצון הפנימי של האדם אשר הוא מונע על ידי הרגשותיו ותאוותיו.

ועל זה אמרו בפרקי אבות עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו. להתאים את הרצונות, לחבר את הצנורות

בענין גדר הנשתווין בביאורו של אוה"ח הק'.

וַיִּזְבֹּר מִשֵּׁה אֵל ה' לֵאמֹר. יִפְקֹד ה' אֱלֹהֵי הַרוּחֹת לְכָל בָּשָׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה. וגו' וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה קח-לָךְ אֶת-הַזֶּשֶׁע בֶּן-נֹון אִישׁ אֲשֶׁר-רוּחַ בּוֹ וְסִמְכָתָ אֶת-יְדָה עָלָיו (במדבר כז, טז-יח)

וזה לשונו של אוה"ח הק': יפקוד ה' אלהי הרוחות וגו'. צריך לדעת

א' למה בחר כינוי זה מכל כינויי המעלה והשבח הידועים לה'.
ב' למה האריך לשון אשר יצא וגו' ואשר יבא ואשר יוציאם ואשר יביאם.
ג' אומרו ולא תהיה עדת וגו' מנין יעלה על הדעת שה' יעלים עינו מבניו שיהיו כצאן אשר אין להם רועה.

וזה לשונו:

אכן יתבאר הענין על זה הדרך דע כי תכונת השכל ובהירתו ושלילתו רחוקה **בגדר הנשתווין** בריבוי הנושאים, וכשם **שישתנו** הנבראים בצורתם ובקומתם ואין **ההשתוות** בהם כמו כן ויותר מהמה בענין **השתנות** הנבחר והנשלל בבחינת ההשכל והרצון, נוסף על **שינוי** פרטי הטבע בתכונת ההרכבה שביסודות וכוחות היולים אשר מהם יולד הבחירה בדומים, וימצא לפעמים **ההשתוות** בתכונה והוא נעלם, והוא מה שכיוונו רז"ל (נדרים לט:): לומר בן גילו בענין ביקור חולים, ומזה תשער שישלל בגדר הנמצא **שישתוו** רבים

לעומקו של מקרא פר' פינחס

יהללו וישאפו להתחבר אל בוראם ולהשתוות יחד בפעלם כלפי מפעילם. ולזה יקרא **נשתוונות** הנבראים אל בוראם. ולכן האיש משה אשר הוא בגדר **הנשתוון** אל בוראו, הוא אשר **ישתוו** אליו כל **המשתנים** להיות עדרו. ויהושע ברוחו כמשה בנשמתו. שהרי ג' כוחות באדם, נפש רוח נשמה. הנפשות הן **השוניות**, **ומשתוות** ברוח וביותר בנשמה. וכאשר קיימו את **נשתוונותם** הנשמטית במשה כן יקיימו את **נשתוונותם** הרוחית ביהושע. ולכן אמר איש אשר רוח בו. וזה שרמז האוה"ח הק' בהביאו מאמר חז"ל בן גילו בענין ביקור חולים. החולה התנתק מרצון השם והלך אחרי רצונו, ולא השכיל לקיים מיזוג **הנשתוון** בין רצון המקום ורצונותיו. ולכן החסיר בעולמו של הקב"ה, בהטותו את כף **המשתנים** לחובה. ו**נשתנה** גם הוא מסדרי בראשית ועל ידי כך נפל למשכב. ועל כן יבוא בן גילו אשר הוא **משתווה** לו בתכונותיו, ויטה הכף חזרה **להשתוות** אל הבריאה, ולהתמזג עם רצון בוראו, ובמיזוג **הנשתוונות** יבריא מחליו. ואת אותו אחד מששים של **ההשתנות** יקח ממנו ויחזירהו לו כאחד מששים **בהשתוות**. והוא ענין של חשק הבורא אשר הזכיר אוה"ח הק' בענין הבריאה [בראשית ב' א' ויכלו השמים], **והנשתוונות** היא ההתמזגות בין הבורא **השווה והבלתי משתנה** ובין הנבראים **המשתנים** ואינם **משתווים**, ו**נשתוונותם** זו היא חיותם.

להיות אחד, להיות מונהג על ידי בורא עולם ולהתבטל ולהכנע לפניו ויחד עם זה לא להתבטל מן העולם אלא להיות ביחס מורכב אליו שרצונו הוא רצונך ורצונך הוא רצונו, ואז מגיעים לגדר **הנשתוונות** בדרגה העליונה ביותר. כמו כן טבע הבורא יתברך בתכונות הטבע דברים הנוגדים זה לזה והתמזגותם היא קיום הבריאה. כגון יסוד האש ויסוד המים אשר עליהם נאמר במכת הברד עושה שלום במרומיו. ו**הנשתוונות** של האש והמים היא נס הברד. או יסודות האויר והעפר המנוגדים בתכלית זה לזה, בהתמזגם יהיה נוצר האדם. והיא **נשתוונות** ארבע היסודות שבבריאה ובאדם. ועל זה הדרך השכל והרצון, הרגש וההגיון, אשר הם מנוגדים בתכלית זה לזה, והתמזגותם היא עבודת האדם ולזה יקרא גבור הכובש את יצרו. והוא הגדר של צמיחת הענפים משרשם, שהשרש הוא התכונה השווה לכל הענפים והענפים הם המשתנים כל אחד לפי תנאיו. והעץ כולו על ענפיו ועל שרשיו הוא **נשתוונות** הצמיחה. וכן הוא שרש הנשמות הקשורות בכסא הכבוד אשר שם רצון הרצונות של השכל הנעלם מכל רעיון, וענפיהם כאן בעולם הזה כל אחד לפי כוחו ומיוחדותו, וכאשר **ישתוו** הענפים כן יהיו שואפים **להשתוות** לשרשם ומתוך כך זו היא חיותם. שהענף אשר לא ישתווה לשרשו כמי שניתק ונכרת ולא הגיע לתיקונו. ושאיפת הענפים השונים להתאחד **ולהשתוות** אל השרשים, זו היא **נשתוונותם** וזו היא חיותם.

כן הוא אצל עם נברא יהלל קה. הנבראים **המשתנים** יקבלו חיים כאשר

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ולכן, תתגבר אצלו תכונת ההשתנות עת יבחר שכלו על פי הרגש והרצון. שהרגש והרצון אין להם חוק קבוע אלא גם הם משתנים לפי המזדמן לו לאדם ולפי כוחותיו. שלעתים ירגיש קרבה לדבר מסוים ולעתים ידחה, ולעתם ירצה בדבר מסוים ולעתים ידחה.

ואין בדברים האלו חוק קבוע, כגון בטבעו של האדם כשהוא צמא עד עלפון יתחייב לשתות. שזה הוא חוק קבוע ואין בזה בחירה שטבעו של האדם מחייבו לשתות כדי לקיים עצמו. ויש לפעמים שהיסודות מאד דומים הם במורכבותם ועצמתם, אך שונה הוא בעצמת הכח ההיולי שבו. כלומר **בשרש כל הכוחות**, ביסוד היסודות של מורכבותו, שם אין לאדם שליטה כלל, ורק יכול לנווט עצמו על פי הרגשותיו ורצונותיו.

וזה שאמר אוה"ח הק' **וכשם שישתנו הנבראים בצורתם ובקומתם ואין ההשתנות בהם כמו כן ויותר מהמה בענין השתנות הנבחר והנשלל בבחינת ההשכל והרצון, נוסף על שינוי פרטי הטבע בתכונת ההרכבה שביסודות וכוחות היולים ועוד מוסיף אוה"ח הק' שאתם כוחות היולים הם גם לפעמים יולידו השתוות בין הבריות כאשר יש להם כח היולי זהה, כח שרשי שאין לו הסבר בדרך הטבע והוא נעלם**

ומעתה יובנו דברי האוה"ח הק': [האותיות המודגשות הן לשונו, ושאינן מודגשות יהיו פירושו].

אכן יתבאר הענין על זה הדרך דע כי תכונת השכל ובחירתו ושלילתו רחוקה בגדר הנשתווין בריבוי הנושאים, ביסוד כל אדם, נמצא הכח לבחור או לדחות, לחייב או לשלול. ואינו חוק קבוע אצלו מה יבחר כך או כך אלא לפי המזדמן ולפי כוחותיו. ובוזה האדם נמצא בצד **המשתנים. לעתים יתאים לו לבחור כך ולעתים אחרת.**

וכן כל נברא שונה מחברו בצורתו ובקומתו ובמזגו, וזה יוליד שינוי בין הבריות. וגם בטבעו של האדם שונה הוא מחבירו. שיש בעל מזג חם והוא צריך לקרר עצמו יותר במים וברוח וכו'. ויש בעל מזג קר והוא צריך לחמם עצמו יותר וכו'. ואע"פ שכל הבריות נבראו מאותם ארבע יסודות, אש מים עפר אויר, הרי המורכבות של כל אחד ואחד שונה מחבירו. יש אדם שבו יסוד המים גובר ויש שיסוד האש גובר ויש שיסוד העפר או האויר גובר, ויש עצמות שונות לתרכובות האלה של ארבע יסודות שבאדם. ובוזה הוא שונה זה מזה, גם בכוחותיו הטבעיים, אשר בהם יותר קל למצוא חוק קבוע מאשר רגש ורצון. אך יש לידע כי הרגש והרצון גם הם תולדות של שינוי המורכבות ביסודות.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

הנשמות של דור המדבר בסוד אומרו (ישעי' סג) משה עמו, ועיין מה שכתבתי בפסוק (לעיל י"א י"ב) האנכי הריתי וגו', וזו היתה סיבה שהפקיד והנפקדים נמזגו לגדר ההשתוות וכל אחד היה לו כלבבו: וזה שאמר אה"ח הק', תכונת השכל ובהירתו ושלילתו רחוקה בגדר הנשתווין בריבוי הנושאים. וכשם שישתנו הנבראים בצורתם ובקומתם ואין ההשתוות בהם שהרי דבר ברור ומוחש לכל עין הרואה כי צורתו וקומתו של פלוני אינו כשל אלמוני, ובזה יובדלו זה מזה, כמו כן ויותר מהמה בענין השתנות הנבחר והנשלל בבחינת השכל והרצון, כמו כן ימצאו ההבדלים בין אחד לשני בענייני השכל הרגש והרצון. כפי שאמרו כשם שפרצופיהם שונים כן דעותיהם שונות. נוסף על שינוי פרטי הטבע בתכונת ההרכבה שביסודות וכוחות היולים כשם שיש שוני והבדל בדברים חיצוניים הנראים לעין כל, כן יש שוני והבדל בדברים נסתרים מעין כל, כמו הרכבת היסודות ותכונות שבנפש האדם.

אשר מהם יולד הבחירה בדומים, וימצא לפעמים ההשתוות בתכונה והוא נעלם, כן מאותם יסודות ותכונות אשר הם נסתרים באדם ובזה הוא שונה ומובדל ונפרד מחבירו, כן באותן התכונות הנסתרות, יכול להיות

מעניהם, מדוע שני אנשים יבחרו בחירה דומה, ז"ש אשר מהם יולד הבחירה בדומים, וימצא לפעמים ההשתוות בתכונה והוא נעלם, והוא מה שכיוונו רז"ל (גדרים לט): לומר בן גילו בענין ביקור חולים, והשתוות זו אינה בגדר הנמצא אלא בגדר הרחוק מאד להיות כל מרכיבו ותכונותיו של אדם עם כל רצונותיו והרגשותיו דומים לחבירו. כי ביסוד הברואים הוא הבסיס השונה, ולזה כווננו חז"ל כשם שפרצופיהם שונים כן דעותיהם שונות, וכדי להשכין שלום בין הבריות צריך למצוא את השווה ואת המאחד.

וכאשר תמצא שניים הדומים זה לזה כנ"ל יאמר עליהם כי האחד הוא בן גילו של השני. עד כדי כך שיוכל לומר לו "הב לי ידך" ולהקים אותו ממחלתו, כמו שמצאנו אצל ר' יוחנן ור' אליעזר וכו'. או רק בביקור גרידא בזה כבר יוציאו ממחלתו. או לפחות אחד חלקי ששים מכך. ורבו המפרשים בזה שאם ימצאו שלשת אלפים ושש מאות בני גילו יקום ממחלתו לדמרי. וזה רחוק מאד למצוא מספר כה גדול של הדומים זה לזה בתכונותיהם. וז"ש ומזה תשער שיושלל בגדר הנמצא שישתוו רבים כהמה ס' ריבוא שהיו בדורו של משה לאחד, והמלך אשר ישים ה' עליהם לא ישתוו ברצונם אליו זולת האיש משה שאמרו ז"ל (תיקונים סט) שהיה שורש כל

לעומקו של מקרא פר' פינחס

הברואים כן תתרבה ההשתנות ומאידיך גם ההשתנות. והמאחד לכולם הוא הרועה את צאנו, והדואג למלא חסרון ההשתנות ולהסיר מותר ההשתנות. והוא הנקרא **מנהיג בנשתוונות**.

כי הוא שְׁרָשָׁם. והמילה שרש תורה על כך. ש' של שינוי. ש' של שיווי. והרי"ש באמצע. שינוי ראש לשיווי ושיווי ראש לשינוי. והתמזגות הענפים עם שרשם היא חיותם. וכן בחשק הבורא בעולמו בעת הבריאה, וכן בחשק האדם ושכלו כל ימי חלדו, וכן לאחר מותו תתפרק נשתוונותו ותשוב נשמתו המשתווה לבוראה וינוח גופו המשתנה לבדו, עד עת התחיה עת תתמזג בנשתוונותה עם נשתוונות הבריאה עד עת התחייה אז יפרד ממנו יצר הרע ויהיו כולם אגודה אחת לעשות רצון אביהם שבשמים.

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל:

leshem895@gmail.com

השווה והדומה בתכונת אדם זה לרעהו. ודבר זה נעלם מעין כל.

ולכן תכונת השכל רחוקה בגדר הנשתוון. שיש בו דברים השונים ודברים השווים והמשווים בינו לבין זולתו.

וההסבר בזה הוא, שגזרה חכמתו ית' לברוא את ברואיו בגדר השונה, כדי שעיקר עבודתם תהיה להשתוות זה לזה עם כל שונותם. וכיצד יגיע אדם למדריגה זו, אמר הקב"ה: "תחכמוני", תהיה כמוני. ואמרו מה הוא רחום אף אתה רחום וכו'. שכלל שישתווה האדם לבוראו, ויחד אתו כל אחד ואחד ישתווה לבוראו, יתקרבו להיות הברואים בינם לבין עצמם דומים ושווים זה לזה. ובזה כל אחד ואחד יתקרב אל הבריות. וככל שישתנה האדם מבוראו, יתרחק מזולתו. נוסף על תכונות ההרכבה בכוחות הטבעיים אשר טבע בו הבורא ית', שגם הם ימשכו עתים להשתנות עתים להשתוות. ולפי מזגו יש וישתווה לחבירו ויש שישתנה מחבירו. והדומה והמשתווה לחבירו **הוא בן גילו האמור.**

וביאורו: שאם נשתנה חבירו ממנו, ישיב לו את השתוותו. וככל שירבו